

МУДРАК Д.В.

студентка 4-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Залежність від природних чинників, яскраво виражений сезонний характер виробництва, а також відсутність регулярних протягом року достатніх доходів призводять до того, що агропромисловий комплекс є найбільш відсталою в техніко-технологічному і уразливою у фінансово-економічному відношенні галуззю економіки. Важливо зазначити той факт, що рівень фермерського господарського виробництва безпосередньо впливає на стан продовольчої безпеки держави, його соціальну стабільність.

Серед практиків та науковців виникає ряд дискусій, з приводу того, яка з організаційно-правових форм господарювання є найбільш оптимальною та ефективною. На нашу думку, з врахуванням міжнародного досвіду розвинутих країн світу та сучасних тенденцій в агропромисловому комплексі України такою одиницею є фермерське господарство. Питанням формування землекористувань нового типу, зокрема проблемами та перспективами розвитку та функціонування фермерських господарств присвячено праці українських науковців П. Гайдучього, М. Дем'яненка, Л. В. Корнілова, Н.Фещенко, О. Шубравської та інших.

На законодавчому рівні сьогодні закріплено поняття фермерського господарства, що розглядається як форма підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону [1]. Отже, це одна з перспективних організаційно-правових форм ведення сільського господарства, яка сприяє самостійності й зацікавленості виробника в кінцевих результатах роботи. Існування фермерства в Україні пов'язане передусім із виникненням інституту приватної власності на землю, а відповідно — зі зміною юридичної природи майнових відносин на селі.

Виникнення фермерських господарств в Україні пов'язане з реформуванням аграрних відносин та здійсненням ринкових економічних перетворень. Як справедливо зазначає Н.І.Титова, йдеться про ліквідацію монопольного існування таких суб'єктів, які уособлювали лише крупні суспільні форми господарювання на землях сільськогосподарського призначення (колгоспів та радгоспів), і виникнення нових форм господарювання на цих землях [2, с.3].

Головними проблемами, які перешкоджають та гальмують розвиток фермерських господарств є наступні: виділення недостатніх розмірів земельних наділів для ведення ефективного господарювання; неврегульованість ринку збуту продукції; недостатня матеріально-технічна база фермерських господарств; недосконалість механізму довгострокового кредитування та оподаткування фермерських господарств; низьке та неефективне інформаційно-консультаційне забезпечення фермерів; нерозвинута інфраструктура; несвоєчасні розрахунки заготівельних організацій; брак коштів для поновлення основних фондів, закупівлі поголів'я худоби, насіння, добрив, засобів догляду за рослинами.

Значущою проблемою фермерського господарства є слабка державна підтримка фермерського господарства. Незважаючи на наявність достатнього законодавчого і нормативно-правового забезпечення щодо державної підтримки фермерського господарського виробництва, державній політиці у цій сфері притаманна низка проблем, зокрема:

- низький рівень обізнаності селян щодо можливостей одержання ними державної допомоги, складний процедурний механізм і непрозорість її отримання, внаслідок чого основна маса вітчизняних товаровиробників, які потребують такої підтримки, залишаються поза її межами: у 2010 р. із 52 тис сільськогосподарських підприємств підтримкою скористалися лише 2,3 тис, пільгові кредитні ресурси використовували лише 10 % фермерських господарств, соціально спрямовані дорадчі послуги в 11 регіонах країни взагалі не надавалися.[4]

- припинення дії державних цільових програм, внаслідок чого окремі напрями державної підтримки сільського господарства припинили існування. Так, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм», з червня 2011 р. втратили чинність Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 р. та Державна цільова програма створення оптових ринків сільськогосподарської продукції, які діяли з 2009 р. [5].

- низький рівень використання державою непрямих заходів підтримки аграрного сектору. В Україні відсутні програми щодо охорони сільськогосподарських земель, їх раціонального землекористування, консервації деградованих та малопродуктивних земель. Не розроблено механізми державної компенсації при страхуванні сільськогосподарської продукції, передбачені Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою».

На нашу думку, для усунення проблеми державної підтримки фермерського господарства необхідно провести ряд заходів, адже державні структури повинні відповідно рівню своєї компетенції в тій або іншій формі брати участь в держрегулюванні і розвитку агропромислового виробництва, забезпеченні державної підтримки господарюючих суб'єктів агропродовольчого сектора економіки. Зважаючи на складність проблем державної підтримки і необхідність забезпечення, виходячи з соціально-політичних і економічних умов, урахування вимог ринку і інших чинників, особливу увагу необхідно звернути на:

1. Рівень компетентності органів управління агропродовольчого сектора, а також на обізнаність населення про можливості отримання державної фінансової допомоги при веденні фермерського господарства, використання наданих ним можливостей а також на наявність і вірне використання наявних державних ресурсів;

2. Передбачити у Держбюджеті на 2015 р. і наступні роки збільшення фінансування заходів щодо підтримки фермерських господарств за бюджетними програмами «Фінансова підтримка фермерських господарств» та «Надання кредитів фермерським господарствам», що сприятиме підтримці починаючих фермерів;

3. Вищим та професійним навчальним закладам України відповідного профілю організувати на постійній основі курси та семінари для керівників і працівників сільськогосподарських підприємств, фермерів, з метою підвищення їхніх кваліфікаційних знань у галузі сільськогосподарського виробництва, системи управління галуззю, механізмів державної підтримки, оволодіння новітніми науково-технічними розробками тощо.

Підсумовуючи викладене вище слід зазначити, що фермерські господарства мають низку переваг над іншими формами сільськогосподарських підприємств в Україні, а саме тому мають можливості для розвитку, який залежить від економічної та політичної стабільності в країні. Тому саме уряд нашої держави повинен створювати сприятливі умови для їх діяльності, а фермер зобов'язаний піклуватись про охорону земель від антропогенних та природних явищ та дотримуватись принципу отримання прибутку при збереженні родючості ґрунтів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 363.

2. Новини АПК : від 23.04.2010 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agribusiness.kiev.ua/uk/press/1324978505/>

3. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів : Постановою Кабінету Міністрів України від 11.08.2010 р., №749 // Урядовий Кур'єр. – 2010. – № 172. – 17 верес.